

COMMUNICATIE BINNEN EEN DHARMA-CENTRUM
LEZING DOOR GESHE SONAM GYALTSEN
VRIJDAGAVOND 16 MEI 2014

Goede avond en welkom allemaal.

We hebben vanavond geen Dharma les, maar een soort vergadering, een meeting.

Jullie weten waarschijnlijk niet dat er binnen de FPMT een regeling is, overgebleven van de verschillende FPMT geshes vergaderingen die regelmatig worden gehouden en waar bepaald is dat geshes aanwezig kunnen zijn bij vergaderingen in de verschillende centra. Dat is niet verplicht, maar als ze bij tijd en wijle adviezen hebben voor het welzijn van het centrum, dan wordt dat wel gewaardeerd. Dat is besloten.

Ik ben niet iemand die alle bestuurs- en stafvergaderingen bezoekt, dat doe ik doorgaans niet.

Mijn voornaamste verantwoordelijkheid is het geven van Dharma- onderricht en ik probeer om daar structuur in te brengen en ik houd mij verre van het structureren van de organisatie van dit centrum. Dat laat ik graag aan anderen over.

Hoewel ik het graag aan anderen overlaat wil dat niet zeggen dat ik er niet in geïnteresseerd ben.

Omdat ik het niet als mijn verantwoordelijkheid beschouw om op bestuurlijk niveau dit centrum mee te runnen ben ik ook niet iemand die het allemaal naast zich neerlegt. Ik ben er best wel in geïnteresseerd.

Ik heb een keer eerder een soort vergadering geleid waarin ik adviezen gaf aan de aanwezigen. Dat waren toen voornamelijk bestuursleden, daar waren niet zoveel studenten bij. Nu heb ik speciaal via de email een oproep laten doen om zoveel mogelijk studenten te bereiken en zoveel mogelijk studenten toe te spreken in deze vergadering.

Strikt genomen is dit centrum niet van mij. Omdat het een FPMT centrum is, is Lama Thubten Zopa Pocherige het spirituele hoofd van dit Maitreya Instituut. Toch ben ik zeer betrokken bij het reilen en zeilen van dit instituut en voel ik het toch een beetje als mijn verantwoordelijkheid om als plaatsvervanger voor Lama Thubten Zopa Rinpochee op te treden en te fungeren. Er hebben in het centrum een aantal gebeurtenissen plaatsgevonden die ik niet zomaar naast me neer kan leggen of negeren. Daar wil ik vanavond op terug komen.

Ik vind het heel belangrijk dat het goed gaat met dit Dharma-centrum en dat het ook met de studenten die deel uitmaken van dit centrum, goed gaat. Die hier meewerken, die hier studeren. En dat het met de studenten en het centrum goed gaat zie ik wel als mijn eigen verantwoordelijkheid en wil daar wat meer leiding aan geven dan tot nu toe is gebeurd.

In een centrum als dit zien we twee soorten netwerken. We hebben de contacten met de maatschappij, de formele kant van het centrum. Dat zijn allemaal zaken die raken aan de Nederlandse wetgeving. Daar heb ik geen verstand van en daar kan ik me helemaal niet mee bemoeien en daar heb ik ook niet echt een mening over. Aan de andere kant is het een Dharma-centrum. Binnen een Dharma-centrum vind ik het in ieder geval belangrijk dat naast het zo goed mogelijk georganiseerd zijn in harmonie met de Nederlandse maatschappij, het binnen het Dharma-centrum georganiseerd wordt in harmonie met de Dharma-motivatie.

Zoals het in het westen overal gebeurt zijn er twee soorten groepen mensen in een centrum als dit. Er zijn mensen die echt boeddhist zijn geworden en die zichzelf ook als boeddhist beschouwen. Er zijn ook mensen die het boeddhisme bestuderen. Niet om boeddhist te worden maar om voor zichzelf zoveel mogelijk welzijn te putten. Dat mag ook.

Vanavond wil ik me vooral richten tot die mensen die zich als boeddhist beschouwen. Die waarschijnlijk naast het hier studeren ook een bepaalde bijdrage leveren aan de activiteiten die gedaan moeten worden, op welke manier dan ook. Dan komen we automatisch in het gebied van gunstige condities scheppen, gunstige condities voor de studie en praktijk van de boeddhistische leer. Zoals de meesten van jullie wel weten woon ik al drieëntwintig jaar in Nederland. Hoewel er sommige dingen zijn die ik nog steeds niet begrijp, zijn er andere dingen die ik wel grondig door heb. Uiteraard hoort Nederland binnen Europa, Amerika en Canada tot de democratische wereld. Maar ik vind Nederland af en toe wel heel erg democratisch. In Nederland, zo zie ik het, heeft iedereen het idee dat iedereen helemaal gelijk is, democratischer kan het niet. Iedereen is precies even belangrijk en helemaal gelijk, zo plat als het land zelf. Dat platte van Nederland, die overdreven gelijkschakeling van alle wezens heeft natuurlijk wel het risico dat we op zo'n vlakte gemakkelijk uitglijden. Daarom denk ik dat ik een paar gedachten met jullie wil delen en dat jullie daar wat aan kunnen hebben. Ik zal het ook zo proberen te brengen dat het niet alleen toepasbaar is binnen dit Dharma-centrum, maar dat jullie er ook op jullie werk wat aan hebben, de winkel, het kantoor, de maatschappij, waar dan ook, waar we met andere mensen samenwerken.

Wij bevinden ons allemaal binnen het cyclische bestaan. Dat wil zeggen een gebrekkig cyclisch bestaan en daar zullen altijd problemen zijn. Reken daar maar vast op. Binnen dat gebrekkige cyclische bestaan, waarbinnen wij allemaal leven, samsara, hebben we een Dharma-centrum. Er zijn binnen samsara heel veel Dharma-centra en al die centra hebben met elkaar gemeen dat ook daar problemen zijn. In het ene centrum zijn er meer problemen omdat het wat groter is en als er in een ander centrum wat minder problemen zijn, dan is dat hoogstwaarschijnlijk omdat het gewoon kleiner is.

Andy Weber, die jullie waarschijnlijk allemaal kennen en die prachtige tekenlessen geeft, was hier eens op bezoek toen er ook een probleempje was. Hij zei toen dat boeddhisten eigenlijk twee samsara's hebben. Wij hebben het normale cyclische bestaan en daarbij hebben we nog eens een extra problematisch cyclisch bestaan als we betrokken zijn bij een Dharma-centrum. Wij hebben als studenten een dubbel samsara. Ik heb lang moeten nadenken voor het kwartje viel. Ik vond het toen ook een ongemakkelijke gedachte. Dharma is natuurlijk bedoeld om ons uit samsara te tillen. Als we daar een woord van maken, Dharma-samsara, een Dharma cyclisch bestaan, Dharma gebrekkig cyclisch bestaan, dan klinkt dat heel erg vervelend. In ieder geval in mijn Tibetaanse oren. De Dharma is bedoeld om samsara op te heffen. Als we dan Dharma gaan doen en we denken dan dat we er een samsara bij hebben, dan zijn we wel heel erg vervelend bezig met die Dharma. Dan denk ik dat het woord op zichzelf al een negatieve bijklank heeft. Als we het analyseren is het natuurlijk niet de Dharma waar een probleem mee ontstaat, maar de mensen die ook binnen die Dharma-situatie problemen maken. Het zijn de mensen die de problemen maken, niet de Dharma. Laten we dat voorop stellen.

Laten we naar de Dharma kijken als bron van advies, want het is toch uiteindelijk met de Dharma dat we onze problemen willen overwinnen. Als boeddhist is dat een vrijwillige keuze. Als we naar de Dharma kijken zien we dat in de Kadampa traditie, die vooraf ging aan de Gelugpa, heel duidelijk wordt gezegd dat van de twee soorten getuigen wij zelf de belangrijkste getuige zijn. Atisha maakte daarvan: "Als we onder de mensen zijn, let dan op wat we zeggen en als we alleen zijn, let dan op wat we denken." Dat is Dharma in een notendop. Denken we hier heel goed over na, dan begrijpen we hoe ontzettend diepzinnig en omvangrijk deze twee zinsneden zijn. Als je onder de mensen bent, let dan op wat je zegt. Ben je alleen, let dan op wat je denkt.

Ik weet niet hoe iedereen die hier vanavond aanwezig is ervoor staat. Ik weet niet of er misschien zelfs een boeddha aanwezig is, of een arya-bodhisattva. Als ik over mezelf spreek, spreek ik over een heel gewone man en heb ik alle verstoringen in mijn geest. Alle vijf versturende emoties en alle vijf de versturende zienswijzen.

Als we onwetendheid even buiten beschouwing laten, omdat dat een gebied is waar we met onze studie allemaal aan werken, onze contemplaties en onze meditaties, en naar de versturende emoties kijken, dan zien we dat vooral gehechtheid, woede en trots zaken zijn waar we allemaal mee worstelen. Als gewone mensen hebben we allemaal gehechtheid, woede en trots in onze geest.

Natuurlijk zijn die allemaal te herleiden tot de fundamentele onwetendheid, zoals jullie in de lessen hebben geleerd; de onwetendheid waarmee we vasthouden aan een verkeerd zelfbeeld, maar in wezen ontstaan de problemen direct uit gehechtheid.

Gehechtheid natuurlijk vooral aan onszelf, maar dat heeft heel erg met die onwetendheid te maken, waar we het vanavond juist even niet over zouden hebben, maar gehechtheid zoals we dat allemaal ervaren. Dat is vooral gehechtheid aan onze eigen clubje, ons eigen gezin, onze eigen vrienden en vriendinnen, aan alles wat we als ons eigen beschouwen. Niet alleen eigendom, maar veel breder. Alles wat we als onderdeel van onze binnenste cirkel beschouwen. Omdat we het zo ontzettend opblazen, omdat we eraan gehecht zijn en het zo ontzettend in de schijnwerpers zetten ontstaat er snel een afkeer van wat we niet in die schijnwerpers kunnen zetten en wat van de ander is. Een ander Dharma-centrum, een andere traditie, een andere groepering, een andere leraar. Bij alles wat anders is ontstaat door gehechtheid aan het eigen clubje heel veel weerstand en zelfs afkeer.

Chandrakirti wijst er in zijn filosofische teksten op. Hij zegt: 'Gehechtheid aan de eigen filosofische zienswijzen en een afkeer van andersdenkenden'.

Dat zien we overal in de maatschappij terug. Dat heeft direct met trots te maken, met het opgeblazen gevoel van hoogmoed, dat we het zelf beter weten, of dat we zelf beter zijn dan anderen.

Binnen samsara, binnen het gebrekkige cyclische bestaan, zullen er altijd problemen zijn. Maak je borst maar nat en ben er maar op bedacht. Als gewone wezens hebben wij in onze geest allemaal deze basisversturende emoties, waaronder trots waarmee we onszelf opblazen, gehechtheid en afkeer. Als we tenminste nog geen boeddha of arya-bodhisattva zijn.

Stellen we ons nu voor dat er zich een probleem voordoet. Er zijn natuurlijk altijd problemen. Er zijn meerdere personen bij betrokken. Als we heel trots zijn dan denken we dat het niet onze fout is, maar de fout van de ander. Ik maak natuurlijk geen fouten, daar ben ik veel te goed voor. Die ander heeft het dus bij het verkeerde eind. Die moet boete doen, excuses aanbieden of wat dan ook. Dan zien we een situatie ontstaan die ook hier in het centrum heeft plaatsgevonden en waarschijnlijk nog wel eens zal plaatsvinden, waarbij mensen in conflict zijn met elkaar op basis van fundamentele versturende emoties. Ze weigeren in te zien dat waar er twee vechten er twee schuld hebben. Het is een heel menselijke houding om te denken dat de ander iets verkeerd heeft gedaan en dat ik geen fouten maak. Dat gebeurt overal in de maatschappij, overal in Nederland. De mensen hebben allemaal de neiging te denken dat ze het zelf goed hebben, bij het rechte eind hebben en het goed doen en dat de ander het mis heeft.

Als we een maatschappij zouden hebben die niet zo democratisch en zo plat georganiseerd zou zijn als Nederland, dan hebben we altijd het voordeel dat er iemand de baas is die bepaalt hoe het moet. Dan is het ook opgelost. Maar hier in Nederland, waar iedereen denkt dat hij even belangrijk is, waar iedereen denkt dat alle mensen gelijk zijn en wat zo plat is als de weilanden buiten, hebben we het probleem dat als mensen een conflict hebben er geen oplossing is tot beiden beseffen dat ze allebei verkeerd zijn.

Ik begrijp best wel wat van die platte democratie van Nederland en misschien ben ik daarom wel zo lang in Nederland. Ik was als klein kind in de klooster democratie waar ik moest meedraaien, al heel erg gekant tegen autoriteit. Ik vond er niets aan en jullie vinden het ook niet prettig.

In Nederland is het zo geregeld dat er gelijke rechten zijn en dat iedereen even belangrijk is. We moeten het er voorlopig mee doen, met die platte democratie. Het heeft als gevolg dat als iemand de leiding heeft of neemt en zegt dat het beter zus of zo kan, het belangrijk is te onderzoeken of die persoon toch niet een beetje gelijk heeft. Ook al is hij niet de baas, of hij toch niet een punt heeft voor het centrum.

In het verhaal neem ik een Dharma-centrum als dit als voorbeeld. Deze zelfde techniek om met elkaar om te gaan kunnen we direct betrekken op ons werk, in het ziekenhuis, de school, kantoor, of waar we ook werken. Daar ervaren we dit ook. Die super platte Nederlandse democratie. Zo gauw iemand een idee heeft en daarmee naar voren komt ontstaat er heel snel veel weerstand tegen en denken we dat die leidingnemende het fout heeft.

Met betrekking tot dit onderwerp is dit dan ook mijn boodschap. Als iemand binnen zo'n platte democratie als dit centrum de leiding neemt en zegt dat het misschien zus of zo beter is, is het verstandig om te luisteren of hij of zij wellicht toch een beetje gelijk heeft, ook al is hij niet de baas. Dan gaat er niet om of je het er zelf in eerste instantie mee eens bent of niet, maar dan gaat het om het idee waar die leidingnemende op dat moment mee komt, ook al is het geen echte leider, of dat idee niet een voordeel is voor het centrum als we daarin mee zouden gaan. Het criterium is het welzijn van het centrum.

Er zijn aan elke zaak, aan elk probleem, aan elke ruzie, aan elk misverstand altijd twee kanten. Bij elk probleem is het belangrijk te onderzoeken welke gedachte het meest bijdraagt aan het welzijn en het succes van het centrum. Voor degene die in eerste instantie het niet onmiddellijk eens is met degene die de leiding neemt, is het belangrijk te onderzoeken of die leidingnemende niet toch een beetje gelijk heeft en of het toch niet belangrijk voor het centrum is om het zo te doen. Terwijl degene die de leiding neemt en met dat idee komt natuurlijk niet heel erg trots de baas moet gaan zitten spelen. Daar alleen al creëer je heel veel weerstand mee, zeker in Nederland. Dat is zo belangrijk. Het is belangrijk voor iedereen, voor degene die de leiding heeft en voor degene die met ideeën komt, om in harmonie met elkaar over dat idee te spreken. Die harmonie moet altijd op de voorgrond blijven. Dat is zo belangrijk. Degene die met het idee komt moet niet de baas gaan spelen en degene die een nieuw idee hoort moet er niet meteen tegen zijn en zich aangetast voelen, maar de waarde ervan onderzoeken voor het centrum als geheel.

Zijne Heiligheid de Dalai Lama zegt altijd dat als we boeddhist zijn we ons beter moeten gedragen dan niet-boeddhisten. Waar kunnen we dat beter kwijt? Natuurlijk in die praktijk van geweldloosheid waar we op een liefdevolle en vriendelijke manier in harmonie met elkaar omgaan.

Waarom worden we anders boeddhist?

Er zijn heel veel mensen op deze planeet die in geen enkele religie geloven, die geen ruzie maken, die goede werken doen voor de maatschappij, die geen onheil veroorzaken, hele goede mensen in deze wereld die in geen enkele religie geloven, maar atheïst zijn. Als we dan besluiten de boeddhistische religie te gaan volgen dan is het natuurlijk wel zaak dat we daar ook voordeel bij hebben. Dat ons geluk toeneemt, dat de kwaliteit van ons leven toeneemt en dat ook de manier waarop we met andere mensen omgaan verbetert.

We weten inmiddels allemaal wel dat het transformeren en ontwikkelen van onze geest geen zaak is van een dag en een nacht. Dat heeft tijd nodig. Het is wel belangrijk af en toe eens na te gaan in

hoeverre we met de boeddhistische leer effectief wat zijn opgeschoten. Voordat we met de Dharma begonnen, waren we toen opvliegender dan nu? Of zijn we nu opvliegender dan toen? Hoe zit het met onze gehechtheid? Met onze begeerte? Waren we voor we met de Dharma begonnen gehechter dan nu? Is er een verbetering zichtbaar? Het gaat om die verbetering.

Als we met de Dharma bezig zijn geloof ik niet dat bij het Maitreya Instituut de gehechtheid zal toenemen. Maar ik zie wel dat bij mensen hun trots toeneemt. Omdat ze iets weten wat andere mensen niet weten, omdat ze ineens inzicht hebben in dat moeilijke begrip van waarom dingen gebeuren als gevolg van karmische oorzaken. Dat is fantastische kennis. Er zijn echter mensen die zich daardoor beter gaan voelen dan andere mensen die de kennis niet hebben.

Ik wil niet al teveel uitweiden over die verstoringen in de geest. We weten allemaal zelf wel dat als we er moeite voor doen wat nog onze zwakke punten zijn en waar we regelmatig de fout in gaan. We moeten erop bedacht zijn dat andere mensen ook tekortkomingen hebben. Er zijn hier geen heiligen in de zaal. Behalve misschien die boeddha's en arya-bodhisattva's, die in dit verhaal een heel andere toon hebben.

Maarten heeft hier met een groot aantal andere medewerkers dit prachtige Dharma-paleis neergezet. Daar ben ik heel erg blij mee, ook omdat de studenten nu kamers hebben waar we op een comfortabele manier kunnen logeren. Met onze eigen toilet, eigen douche. Echt zoals dat in dit rijke westerse Nederland standaard is. Daar ben ik heel erg blij mee. In tegenstelling met vroeger in de jeugdhierberg in Emst kunnen de studenten nu op een goede en gezonde manier logeren. Het logeren is geen belemmering meer voor de Dharma-studie.

Het eten is daarnaast keurig verzorgd en er wordt alles aan gedaan om het hier zo goed mogelijk te maken. Daarom wil ik eigenlijk dat de mensen die hier werken en de mensen die hier komen in harmonie met elkaar samenwerken.

Aan de materiële kant hebben we dit Maitreya Instituut helemaal goed voorelkaar. Dan zou ik graag zien dat het ook aan de spirituele kant goed voorelkaar komt en dat de studenten ook echt proberen te studeren, maar vooral ook dat jullie de studie gebruiken om betere mensen te worden. Betere mensen herkennen we aan de manier waarop ze met elkaar omgaan.

Mijn pleidooi van vanavond is dan ook om zoveel mogelijk de harmonie onderling te vergroten en probeer de verstoringen, die er altijd zullen zijn, in onze eigen geest te pacificeren. Probeer zoveel mogelijk verdraagzaam en geduldig te zijn.

Zijne Heiligheid gaf onlangs aan een groep Tibetanen het advies dat als we dingen verzamelen, iets voor elkaar proberen te krijgen, iets met veel moeite hebben opgebouwd het te bewaren en zorgen dat we het niet verspillen. Hier hebben we met zijn allen dit prachtige Maitreya Instituut opgebouwd. Ik zou het heel jammer vinden dat alles wat we nu voorelkaar hebben wordt verspild. Daarom zou ik het advies van Zijne Heiligheid willen herhalen en adviseren om te zorgen dat we alles wat we nu zo prachtig voorelkaar hebben dat het kan groeien en niet met allerlei verstoringen tussen individuen verspild wordt.

Als er conflicten zijn binnen het centrum wordt dat gezien door mensen die hier komen en daar voelen ze zich niet bij thuis. Die vertrekken dan weer, zeker als het om nieuwe mensen gaat die grote verwachtingen hebben. Die begrijpen nog niet dat ook oudere boeddhisten nog vol zitten met versturende emoties die al eonen lang bestaan. Die nieuwe mensen worden weggejaagd. Dat zou ik ontzettend jammer vinden, want ik wil juist dat ze komen. Niet omdat ik daar beter van wordt, maar omdat ik weet dat die mensen daar zelf beter van worden. En het centrum wordt er beter van. Ik heb geen studenten nodig. Ik red mezelf wel. In India heb ik studenten genoeg. Hier heb ik ze niet te

zoeken. Ze staan daar altijd voor me klaar. Als ik ziek ben staan ze voor me klaar, als ik honger heb gaan ze voor me koken. Ze doen alles, die studenten in India.

Dat ik graag heb dat mensen hier komen omdat ik weet dat het goed voor ze is en dat het goed is voor het Dharma-centrum heb ik niet nodig voor mijn persoonlijke leven.

Ik heb hier twee verhalen over. Het ene heeft betrekking op Emst. Daar gebeurde het dat er nieuwe mensen kwamen die van plan waren om te helpen, maar er bepaalde voorwaarden aan stelden. Er was toen een dame die zei dat ze geld had en daarmee een Dharma-centrum wilde helpen. Maar eerst wilde ze onderzoeken of er geen problemen waren. Ik heb toen meteen al gezegd dat als we problemen zoeken we ze altijd zullen vinden. Waar zijn op deze planeet geen problemen? Die zijn zeker ook in het Maitreya Instituut. Die dame deed wat ze wilde doen en hielp J.P een maand om inzicht te krijgen in het instituut en besloot daarna om weg te gaan en nooit meer terug te keren. Logisch. Zoek je fouten, dan vind je ze.

Dat gebeurde een paar keer.

Dat vond ik niet zo erg. Als er nieuwe mensen komen met allerlei praatjes en ze willen komen kijken naar alles wat niet klopt, dan gaan ze weer. Dat zal me een zorg zijn. Wat me wel een zorg is, is als oudere studenten, die langdurig hebben gestudeerd en die toch redelijk goed in het boeddhisme zitten en wel een goed boeddhist zijn, als die vertrekken, dan doet me dat pijn. Ik zou het heel jammer vinden als oudere studenten bij persoonlijke conflicten met iemand, wat kan gebeuren, gaan zeggen dat ze niets meer met dat Maitreya Instituut te maken willen hebben, ik kom hier niet meer, je zult nooit meer iets van me horen, ik ga nooit meer meewerken. Dat kan volgens mij helemaal niet, dan ben je zo verkeerd bezig en doe je jezelf zo ontzettend tekort. Vergeet niet alles wat we hier hebben geleerd.

Natuurlijk kan ik me voorstellen dat we met sommige mensen niet door een deur kunnen. Doe dan wat minder mee met de sociale gebeurtenissen hier, maar kom in ieder geval naar de Dharma-lessen. Daar gaat het om. We kunnen niet zeggen dat we de deur helemaal dicht doen en nooit meer zullen komen. Toedelo, mij zie je hier niet meer.

Dat kan helemaal niet. Dat is een soort van misplaatste trots die sommige mensen in Nederland sowieso kunnen ontwikkelen. Waar halen ze het in feite vandaan? Ze hebben in het gunstigste geval hier vijftientig jaar lang twee weekenden per maand les gevolgd. Ik studeer vanaf mijn tiende. Dat is drieënzestig jaar en ik heb niet de illusie dat ik alles al weet van het boeddhisme. Ik heb ook niet de illusie dat ik zo nodig mijn mening moet doordrukken omdat ik het allemaal zo goed door heb. Ik ben niet trots. Als ik dan van die Nederlandertjes zie die ook een paar jaar alleen in weekendjes hebben gestudeerd en dan denken dat ze alles weten van het boeddhisme, daar zou ik eigenlijk om moeten lachen, maar ik kan er wel om huilen.

Dat zijn allemaal indicaties van die verstorende emotie trots, waar we het al over hebben gehad. We zijn allemaal vatbaar voor die verstorende trots. Als we zien dat die in ons eigen leven een belangrijke rol speelt, of begint te spelen, doe er dan alstublieft wat aan. Denk dan aan de voorbeelden van de grote meesters. Zijne Heiligheid de Dalai Lama zullen we nooit horen zeggen dat hij het allemaal wel weet, dat hij de Lam Rim helemaal doorheeft en niet meer hoeft te leren. Dat horen we nog weleens van Nederlanders. Die Lam Rim weet ik allemaal wel. Zijne Heiligheid zal zo'n statement nooit maken. Die is altijd nog, ondanks het feit dat hij heel veel weet, bezig met het bestuderen van de teksten. Hij is altijd bezig zijn kennis nog te vergroten. Hij gaat niet achterover hangen en zeggen dat hij Chenrezig, Avalokiteshvara is. Dat hij geen boek meer hoeft te zien. Hij studeert voortdurend.

De Yongdzin Rinpoche's, Yongdzin Ling Dordjechang, Yongdzin Trijang Dorjechang, zaten altijd in de teksten te turen. Wanneer we ook op bezoek kwamen, zij hadden altijd de teksten voor zich liggen. Zij hadden niet de illusie het allemaal al te weten.

Samenvattend: Als iemand de deur van het Maitreya Instituut dichtgooit en zegt dat hij er niets meer mee te maken wil hebben en er niet meer wil komen, dan doet die persoon in eerste instantie zichzelf heel erg te kort, want waarom zouden we geen gebruik maken van prachtige Dharma-lessen, zolang ze nog worden geboden? Maar ook naar de buitenwereld toe geeft dat een heel slecht beeld.. Anderen gaan vragen waarom je niet meer naar dat Maitreya Instituut toegaat. Dan zeg je dat je er helemaal genoeg van hebt, dat die en die zo trots is en die heeft gezegd en die heeft dit en die heeft dat. En dan veroorzaak je tweedracht en ruis, waardoor je een stoorzender wordt voor de hele Dharma. Dat is bijna niet te voorkomen. Als we zeggen dat we met dat rot centrum niets meer te maken willen hebben, worden mensen nieuwsgierig, ze willen wat horen en weten wat er is gebeurd. Ben dan maar eens zo sterk om niets te vertellen.

Als je zelf de deur hebt dichtgegooid met het idee dat het een rot instituut is en er niets meer mee te maken wil hebben, is dat heel moeilijk. Dan worden er vragen gesteld en zeg je niet: 'Oh, eigenlijk is het een fantastisch instituut, ik heb er zoveel geleerd. Die geshees weten zoveel.' Dan zul je niet zeggen. 'Het is zo'n goed instituut, ik heb er prachtige Dharma-lessen gevolgd, maar ik ga niet meer. Het eten is fantastisch en vegetarisch, maar ik ga niet meer.' Dat klopt toch niet?

Ik denk dat in ieder geval wel duidelijk is dat nadat je hier een tijd hebt meegedaan en je kwaliteit van leven met behulp van de Boeddha-Dharma wat hebt vergroot en dan de deur dichtgooit, dat dat niet kan. Het is ook heel slecht voor het instituut. Het is verlies aan twee kanten. Je lijdt zelf verlies, het instituut lijdt verlies en het hele boeddhisme lijdt verlies. Door zo'n actie krijgt dat ook een slechte naam. Daarom is mijn verzoek om over je trots heen te stappen, stap over je gevoeligheden heen en begrijp dat we allemaal nog met verstorende emoties te kampen hebben. Vooralsnog hebben we die als gewone wezens nog niet helemaal of helemaal nog niet onder controle. Probeer er het beste van te maken.

In de boeddhistische kloostertraditie hebben we het idee dat de mensen die bij dezelfde leraar studeren familie van elkaar zijn.

Iedereen die hier studeert zou ik willen verzoeken over de conflicten heen te stappen, er geen halszaak van te maken en zeker nooit de deur dicht te gooien om zo'n futiele reden en te zeggen dat we er niets meer mee te maken willen hebben. Dat is slecht voor onszelf en slecht en schadelijk voor het instituut. Omdat we als een familie bij elkaar horen is het ook belangrijk om jaloezie en trots te voorkomen en in goede harmonie zo goed mogelijk met elkaar om te gaan.

Het tweede punt wat ik zou willen benoemen is het feit dat er heel veel mensen zijn die hier werken. Grotendeels als vrijwilliger. Het is natuurlijk fantastisch als we aan dit centrum kunnen meewerken, of aan een ander boeddhistisch centrum. Dat is fantastisch, omdat in deze tijd het boeddhisme op zijn retour is. Het boeddhisme is een ondergaande zon. Het is druk bezig van deze planeet te verdwijnen. Als we in deze tijd van het ondergaan van het boeddhisme nog kunnen helpen om het zo lang mogelijk in stand te houden creëren we met onze steun aan het boeddhisme ongelofelijk veel verdiensten. Dat is onbeschrijfelijk. Het is niet te beschrijven hoeveel positieve verdiensten daaruit ontstaan. We kunnen het een beetje begrijpen uit de Dharma zelf. De Dharma beoogt het welzijn van alle wezens en is op geen enkele manier schadelijk, zelfs niet voor insecten. In de Dharma gaat het om het welzijn van alle wezens. Als we die Dharma helpen in leven te houden zijn we ongelofelijk positief bezig. Vergelijk het maar met iemand die ziek is en op sterven ligt en die we medicijnen geven zodat hij toch nog een paar jaar langer te leven heeft. Dat is ongelofelijk positief. Dat doen we met de boeddhistische leer als we meewerken aan een centrum. We geven het medicijnen zodat die boeddhistische leer nog net wat langer kan voortbestaan.

Een ander heel belangrijk punt is dat we natuurlijk een leiding hebben in dit centrum. Toch zeker in de persoon van Maarten. Maarten maakt deel uit van een bestuur. We hebben hier een bestuur en voor de dagelijkse gang van zaken hebben we een staf. Op welke manier we ook een bijdrage willen leveren aan de organisatorische structuur van dit centrum dan is het natuurlijk niet meer dan normaal dat we dit doen via die structuur. Dat we bij de directeur of bij iemand die door hem voor dat doel is aangesteld, te rade gaan en vragen hoe en op welke manier we iets voor het instituut kunnen doen. Daarnaast zijn er altijd grote aantallen vrijwilligers die meehelpen. Dat wordt zeer gewaardeerd. Het is ook de bedoeling dat die vrijwilligers via de georganiseerde structuur van het bestuur, de directeur en de staf werken. En niet op eigen houtje dingen gaan bedenken. Dan is het voor iedereen, voor het bestuur, de directeur, de staf en de vrijwilligers dat ze niet heel erg autoritair de baas gaan spelen. Het vreemde is dat we dat zelfs zagen aan de kant van de vrijwilligers. Zij stromen als vrijwilliger binnen en gaan zich dan activiteiten toe-eigenen. Prima als ze doen wat er gedaan moet worden, maar zich dan heel erg als de baas van dat onderdeel gaan gedragen. Alsof ze een pet ophebben en even moeten gaan verkondigen hoe dat deel door het instituut gedaan moet worden. Dat is heel anders dan een vrijwillige bijdrage leveren aan dingen die op verzoek gedaan moeten worden. Ondanks die platte democratische Nederlandse structuur zien we dat toch wel gebeuren en gaan soms mensen ineens een petje opzetten en op een autoritaire manier zeggen hoe het wel zou moeten. Doe dat alstublieft niet. Dat is ook een verzoek van mij. Overleg in alle rede. Dat wat betreft de vrijwilligers, en de medewerkers. Houdt de structuur in de gaten en ga niet op eigen houtje je dingen toe-eigenen en er de baas over spelen, maar lever je bijdrage zoals die wordt gevraagd.

Wat betreft alle oudere studenten, voor jullie moet het niet vreemd zijn om nieuwe studenten van goede informatie te voorzien, of te helpen als ze vastlopen. Mensen die nieuw zijn zien door de bomen het bos niet en weten niet precies waar ze moeten zijn. Als we zulke nieuwe studenten kunnen helpen in plaats van ze weg te jagen, dan is dat goed voor jezelf, voor de nieuwe studenten en voor het centrum. Dat is ook een verzoek aan iedereen, in ieder geval aan de oudere studenten. Wees op een vriendelijke manier behulpzaam.

Vergis je niet. Als je een oudere boeddhist bent dan wordt er naar je gekeken door de nieuwkomers. Als zij zien dat je je als een baas opstelt, dan zijn ze daar niet heel erg van gediend. We helpen ze er in ieder geval niet mee. Ze zullen voortaan om ons heen lopen en voorlopig kunnen we ze niet meer helpen omdat we ons bezig opstellen. Een oudere boeddhist zijn is geen reden voor autoriteit. We hoeven ons dan niet als een autoriteit op te stellen. Stel je op als een behulpzame, vriendelijke boeddhist. Dat is wat mensen zullen waarderen.

Als nieuwe belangstellenden hier naar het instituut komen hebben ze in ieder geval iets begrepen van het boeddhisme en dat het kan helpen gelukkiger te worden en om problemen op te lossen. Het boeddhisme staat ervoor geluk te brengen en het lijden op te heffen, nietwaar? Als iemand al komt met de wens de kwaliteit van zijn of haar leven te verbeteren, de problemen op te heffen en gelukkiger te worden en dan wordt geconfronteerd met een oudere student die zich zo autoritair opstelt en zo trots is dat de potentiële nieuwe boeddhist weer onmiddellijk de benen neemt, dan is dat buitengewoon slecht en schadelijk karma. We hebben een belemmering veroorzaakt voor iemand die naar geluk zoekt. We hebben ze niet letterlijk weggestuurd, maar we hebben zo'n gezicht getrokken en zo'n houding aangenomen, dat ze vanzelf de benen hebben genomen. Dat is zeer schadelijk.

Wees vriendelijk als oudere student als er nieuwe studenten komen. Help ze en stoot ze niet af.

Er is nog een punt dat ik wil benoemen en dat gaat over karma yoga. Naarmate er meer mensen zijn, zijn er meer werkzaamheden die gedaan moeten worden. Er zijn oudere studenten die de leiding hebben in de karma yoga. Ik heb gehoord dat het daar ook niet altijd lekker loopt en dat de karma

yoga coördinator als een soort baasje gaat optreden. Zegt hoe het zus en zo gedaan moet worden en daarmee een onrust veroorzaakt die niet nodig is. Ik denk dat iedere Nederlander wel weet hoe een eitje gebakken moet worden, hoe een bordje afgewassen moet worden. Als ze niet weten waar de schone bordjes moeten komen kan dat vriendelijk aangewezen worden. Het is niet de bedoeling om in de keuken of bij het schoonmaken als een baasje te gaan rondlopen. Ook dat veroorzaakt weer ruis. Doe dat alsjeblieft niet.

Nederland is bekend om zijn properheid. Ik denk niet dat we een Nederlander nog moeten uitleggen hoe hij moet schoonmaken.

Dit noemen we de beoefening van bedachtzaamheid. Altijd bedachtzaam zijn, wat we ook doen. Waar we ook bezig zijn, in de keuken, de eetzaal, de Gompa, wees bedachtzaam en bedenk waarom we hier zijn. Wat proberen we met zijn allen te bereiken? Hoe kan ik het beste de harmonie bevorderen?

Wees ook bedachtzaam als we gebruik maken van de spullen van het instituut. Of het het servies is of welke andere spullen dan ook, ga er op een aandachtige manier mee om en wees er voorzichtig mee. Misschien wel voorzichtiger nog dan dat we thuis met onze eigen spullen zouden omgaan. Als we hier wat breken, ook al is dat een bordje of een kopje, dan is dat collectief bezit. Breken we thuis iets, dan kopen gewoon weer nieuw. Dat maakt verder niets uit. Probeer hier om zo bedachtzaam mogelijk om te gaan met collectief bezit, de spullen die eigendom zijn van het instituut. Dat vind ik een belangrijk punt om even te noemen.

Niet dat ik heb gezien dat mensen met bordjes gooien. Dat gebeurt gelukkig ook niet. Ik wil het alleen maar onder de aandacht brengen als een punt voor bedachtzaamheid.

Ik zeg dat ook met betrekking tot de uitgaven die we hier in het instituut doen. Dat geldt met name voor Maarten en de andere medewerkers. Die geef ik altijd de boodschap mee om zuinig in te kopen, niet slordig te zijn. Het is niet zo dat als we wat over hebben we het maar weggooiden. Daar ben ik geen voorstander van. Hier hebben we het over collectief bezit in de vorm van geld. Ik denk dat we er in ieder geval voorzichtig mee om moeten gaan.

Een ander punt voor oudere studenten is om niet een soort beoordeling, een jurering te houden van verschillende Dharma-centra of over de verschillende leraren van die centra. Zeg niet dat die leraar goed is, die een beetje minder en dat die ander helemaal niets voorstelt. We zitten hier niet met zijn allen in de jury.

Als we wel in de jury gaan zitten maar er niet voor zijn gekozen en de mond vol hebben over dit en dat centrum, dan veroorzaken we weer heel veel ruis. We creëren ook heel veel slechte en negatieve energie, waar we later zelf weer het slachtoffer van zijn. Doe dat alstublieft niet. Ga die ruis niet veroorzaken, maar praat op een positieve manier over het centrum. Als we er dan toch over willen praten begrijp dan dat het bedoeld is voor het welzijn van de wezens. Is het een centrum dan zijn er zeker wezens die er wat aan hebben, anders was het hele centrum er niet. Probeer ook om in dat opzicht positief te zijn en je positief uit te laten.

Dan wil ik met een verzoek afronden.

Als we geconfronteerd worden met een medewerker van het instituut die een fout maakt, daar begonnen we mee, we zijn geen van allen heilig en zitten allemaal in samsara, we maken allemaal fouten, ook medewerkers van het Maitreya Instituut, ga dan niet lopen verkondigen dat het hele Maitreya Instituut niets is. Dat is niet goed en het zou dezelfde domheid zijn om te zeggen dat als een Nederlander een fout heeft gemaakt heel Nederland niet meer goed zou zijn.

Mochten we iedere keer weer tegen medewerkers van het instituut aanlopen waarvan we denken dat we echt niet meer met die medewerkers door een deur kunnen, beperk dan je contacten met die

medewerkers, maar kom voor de Dharma. Daar gaat het om, kom naar mij, ik geef onderricht, kom luisteren en dan ga je weer. Dat kan ook.

Het is echt niet zo dat je de toegang hier wordt ontzegd. We mogen altijd deelnemen aan de weekenden. We betalen daar een bescheiden vergoeding voor die vooral bedoeld is voor het onderdak en het eten. Als je niet zoveel op hebt met die types van Maitreya, kom dan in ieder geval dan nog voor de Dharma. Daar hebben we dan wel wat mee en ik hoop dat je daarin wel volhardt.

Als jullie mij helemaal niet zien zitten, met mij niet meer denkt door een deur te kunnen, dan kun je nog steeds naar het Maitreya Instituut komen. We hebben hier nog een fantastische geshe die les geeft. Geshe Sonam Ngodrup is een fantastische leraar. Hij heeft zijn sporen ook in de kloosters verdiend. Als jullie naar hem toe willen is dat helemaal niet verkeerd. Jullie plegen ook geen verraad aan mij als jullie zijn lessen gaan volgen. Dat kan natuurlijk en kom naar Geshe Sonam Ngodrup, hij is een fantastische leraar. Vinden jullie geen van de twee geshes nog leuk, dan zijn er nog andere instituten waar je wellicht welkom bent. Dan wensen we je veel succes om betere leraren te vinden dan mijzelf en Geshe Sonam Ngodrup. Iedereen is vrij om te komen en iedereen is vrij om te gaan. Ik vind het helemaal niet erg als mensen gaan. Ik vind het wel erg als mensen verstoord gaan. We hebben al genoeg verstoringen. Er is genoeg ruis in deze wereld.,
Als ik zelf weg zou willen kan dat ook. We zijn allemaal vrije mensen om te gaan en te staan waar we willen.

Samenvattend: Laten we de harmonie bevorderen, geen ruzie meer maken. Zijn we het niet meer met elkaar eens, bespreek dan rustig wat de beste tactiek zou zijn voor het instituut, niet voor persoonlijke belangen, maar voor het welzijn van de Dharma en laten we nieuwe mensen niet weggagen, jaag ze niet de stuipen op het lijf.

Ik denk dat we daar de praktijk van beoefening van geduld prima kunnen inpassen. Waar zouden we anders geduld mee moeten betrachten dan met de mensen waar we een weekend lang mee zijn opgesloten in dit centrum?

Dat is het verzoek aan jullie. Ik doe altijd mijn best die Dharma te onderwijzen. De verschillende onderwerpen worden niet zomaar gegeven alsof ze uit de lucht vallen, of op verzoek van een enkeling. We overwegen altijd welk onderwerp het meeste nut kan hebben voor de meerderheid van de studenten. Op die basis nemen we een besluit om een onderwerp wel of niet te onderwijzen.

Houd in de gaten dat het hoofdonderwerp van vanavond harmonie is. Ik wordt er niet goed van als ik hoor dat iemand de benen neemt en spoorloos verdwijnt. Zeker als het een nieuwe gegadigde is.

Ik ben blij dat jullie vanavond in zo grote getale gekomen zijn op mijn uitnodiging. Dat had ik niet verwacht en ik vind het fantastisch dat jullie zo aandachtig naar mijn betoog hebben geluisterd en ik denk dat jullie bepaalde punten zullen herkennen waar jullie wel wat mee kunnen, of begrip voor kunnen opbrengen. Als jullie denken dat het onzin is wat ik heb zitten zeggen, laat het dan rustig van je schouders glijden en maak je er niet druk over.

Dit is mijn betoog voor vanavond en ik willen jullie danken voor het aandachtig luisteren.

Als er nog vragen zijn wil ik proberen daar een antwoord op te geven.

Student:

Ik ga vrijdag naar Tibet en zou aan geshela willen vragen of ik nog iets voor geshela kan doen.

Antwoord geshela:

Zullen we dat morgen even apart bespreken?

Directeur:

Ik heb een vraag naar aanleiding van het onderwerp van vanavond. Als er een conflict is wordt ik vaak pas op de hoogte gesteld als het al heel manifest is geworden. Dan vragen beide partijen vaak expliciet, of hebben de wens, dat ik als scheidsrechter ga optreden. Iedere partij hoopt en eist dat ik hun kant zal kiezen. Vaak is het zo dat men eigenlijk mij vraagt om te zorgen dat die ander zich gaat gedragen. Ik heb last van die persoon, jij bent hier de baas en creëer regels of een structuur om ervoor te zorgen dat ik geen last meer heb van die vervelende mensen. Dat zijn situaties waar ik totaal geen raad mee weet en geen antwoord op heb.

Als dat nu een keer zou gebeuren, maar het is regelmatig gebeurd. Als er een conflict is dan word ik er op die manier bij betrokken en dan zit ik met mijn handen in het haar.

Antwoord geshela:

Ik herken dat wel. Ik heb ook wel dat mensen met hun probleem komen en dat het gaat over iemand die er op dat moment niet bij is. Dan spreek ik ze in ieder geval nooit tegen en ik probeer ook de andere partij te horen. Die spreek ik ook niet tegen. Ik spreek geen van beide partijen tegen. Op die manier krijg je heel veel te horen. Dan komen ze los en als je alle informatie compleet hebt kun je kijken wie volgens jou meer gelijk heeft. Dan gaat het er verder niet om of iemand meer gelijk heeft als het over het conflict gaat, maar dan gaat het er vooral om wie een mening heeft die het meeste bijdraagt aan het welzijn van het instituut. Dat is het doorslaggevend criterium. Niet zijn persoonlijke situatie, zijn persoonlijke gekrenkte trots of dat soort ongein. Het gaat om het instituut. Dat neem ik als criterium. En dan geef ik naar beide kanten een kort advies.

De moeilijkheid natuurlijk is niet op je persoonlijke voorkeur af te gaan. Dat is moeilijk, we zijn allemaal maar mensen. Niet die ene te omhelzen en die ander maar te zeggen te gaan spelen. Maar echt heel neutraal te proberen met belangstelling naar beide partijen te luisteren. Dan krijg je de informatie compleet. Het gaat er nogmaals niet om of de een wel of niet gelijk heeft, maar waar het centrum mee is gediend.

Probeer daar zo objectief mogelijk in te blijven staan. Dat wordt aan twee kanten gewaardeerd. Dat wordt ook gezien. Verder is er natuurlijk ook wel een huisreglement, een handboek, waar je richtlijnen uit kunt putten.

Houd daarbij altijd het karma in de gaten. Alles wat we doen heeft gevolgen. De wet van oorzaak en gevolg is onfeilbaar en ook het enige wat werkelijk belangrijk is. Ik kan iemand de hemel in prijzen, zeggen dat hij een god of godin is, maar daar wordt hij geen god of godin van. Ik kan iemand helemaal de grond inboren en zeggen dat hij een duivel is, maar daar wordt hij geen duivel van. Wat we zeggen maakt niet zoveel uit, maar wat iemand doet des te meer. Dat is allemaal karma, oorzaak en gevolg.

Bijvoorbeeld.

Als sommige mensen denken dat ik het wel zo geweldig doe en mij een god of een deva noemen, dan word ik daardoor geen god of een deva. Ik heb gewoon maar dingen gedaan. Neemt iemand aanstoot aan mij en noemt mij een duivel, dan word ik daar geen duivel van. Ik heb alleen te maken met de dingen die ik zelf doe en de gevolgen die ik daarmee oogst, Niet met wat mensen roepen.

In dit verband zou ik een link willen leggen tussen karma zoals ik het nu zeg en de Dharma zelf. Als we als boeddhist bekend staan, dat gaat voor de buitenwereld heel snel, en ons slecht gedragen is dat slecht voor het hele boeddhisme. Mensen zien niet dat het maar een boeddhist is en scheren alle boeddhisten over een kam en roepen dan: 'Kijk eens hoe boeddhisten zich gedragen.' Dat is heel slecht voor het boeddhisme en jammer voor die leer die toch al op zijn retour is.

Eerwaarde Khedrup:

Sorry, that I speak in English.

I just want to say, that where I am from in Canada, although we have a huge Asian community, a huge

number of Tibetans living there, there is not one center like this. There really is no center with two geshes, a translator with twenty five years of experience, programs every weekend available, a broad range of topics, all the sutra and tantra. So this place is really very special. At first I complained like everybody else, nowhere it is perfect. Like geshela said, there is no Dharma center in the world without problems. But if I compare what we have in Canada to what we have here, it does not even come close. Even if you decide to go somewhere else, whatever tradition you go to, the basis that you get here of classical Mahayana Buddhism, according to the Nalanda tradition, this will be sure, wherever you go and you think that there will be many places like this, I can assure you there are not. So don't take this place for granted. It is very very unique. In a small country, in your own language you have access to all of this is quite incredible. That is how I see it.

Student:

Vraag onverstaaanbaar.

Antwoord geshela:

Het is in ieder geval een advies in lijn met de Dharma. Ik hoop dat het ook op andere plaatsen dan alleen in dit centrum toepasbaar is. Harmonie hebben we overal nodig, Verstoringen zijn er voorlopig ook nog overal, daar moeten we overheen stappen als het anderen betreft. We moeten ons er niet aan ergeren en er niet op vastlopen, als het ons zelf betreft. Dat is wat ik hoop te hebben meegegeven vanavond.

Eerwaarde Chodron:

Wat is precies de rol van de Sangha in deze?

Antwoord geshela:

Er zijn mensen die kloosterling zijn geworden en hebben dat gedaan om als kloosterlingen te leven, maar die nemen dan vaak niet de adviezen voor kloosterlingen ter harte en leven alsof ze nog een leek zijn.

Onderzoek waar je specialiteit ligt als kloosterling en waarin je wat kunt bijdragen, wat het ook moge zijn. Je kunt niet overal goed in zijn en dan kun je misschien wat toevoegen. Het is niet zo dat je verplicht bent om iets te doen. Het is ook niet zo dat je dit niet mag en dat wel. Zo strikt is het niet geregeld.

Ik kan er wel een algemeen advies aan toevoegen op basis van het advies van Lama Thubten Zopa Rinpoche dat hij een aantal keren naar voren bracht. Er zijn in dit soort centra veel leken en een paar kloosterlingen. Die paar kloosterlingen moeten niet van verwaandheid naast hun schoenen gaan lopen, of de leken als bediende gaan gebruiken met een air van jij moet mijn spullen dragen en mijn thee inschenken. Zo zijn we niet met elkaar getrouwd. En omdat we niet met elkaar getrouwd zijn is het belangrijk je nederig op te stellen. Het is niet de wens van Lama Thubten Zopa Rinpoche dat je je zo gedraagt. Dat heb ik ook nooit gedaan; stel je nederig op. Ik heb nooit gezegd dat je dit of dat voor mij moet doen. Zo zit ik niet in elkaar.

Je kunt jezelf naar de leken toe niet als een meerdere beschouwen en de leken als een bediende gaan zien. Wat wel kan is dat de leken goed bezig kunnen zijn en de sangha zien als de relatieve vertegenwoordigers van de echte sangha. De sangha die uiteraard uit arya's bestaat. De gewone monniken en nonnen worden als vertegenwoordigers daarvan gezien. In dat opzicht kunnen leken vanuit zichzelf respect tonen voor kloosterlingen. Als zij dat doen is dat goed voor hun karma, maar dat is nog steeds geen rede voor de kloosterlingen om trots te zijn en ze dienen daarvoor wel te bedanken.

In de training voor het toevlucht nemen wordt geadviseerd respectvol om te gaan met de sangha, of

vertegenwoordigers ervan, de monniken en de nonnen.

Ik ben in de kloosters opgevoed en heb nooit trots rondgelopen van kijk mij eens, ik ben een geshe, ik weet meer dan die en die en ik wil die trots ook niet zien bij jullie. Ik adviseer jullie om ook niet fouten te zoeken in anderen, als je fouten zoekt in anderen, je zult ze vinden. In de kloosters heb je ook kloosterlingen die zich zeker vervelen en naar fouten gaan zitten zoeken, kritiek hebben op de abt of de umze, of op de andere monniken. Wees niet trots en zoek geen fouten in anderen. We hebben allemaal fouten.

Nog een puntje: We hebben al gezegd dat het zinloos is om fouten te zoeken in anderen. Er zijn mensen die geneigd zijn om als ze een bedrag hebben betaald voor een weekendcursus te gaan vragen: 'Waar blijft het geld dat ik heb betaald?' Alsof we dat precies kunnen opsplitsen waar het precies allemaal naar toe gaat. Dat is onzin. Doen we ook niet bij de supermarkt. Je vraagt ook niet aan de kassajuffrouw waar dat geld voor het tomaatje naar toe gaat. Hoeveel voor het transport, hoeveel voor mijnheer Albert Heyn, hoeveel winst erin zit. Doe dat hier alstublieft ook niet. Heb vertrouwen dat het allemaal goed gaat, probeer je vertrouwen te vergroten en stop met het zoeken naar fouten. Daar worden we alleen maar heel vervelend van.

Om deze adviezen af te ronden wil ik jullie allemaal bedanken dat jullie zijn gekomen en bedanken dat jullie in zo grote getale zijn gekomen op mijn oproep. Ik heb de adviezen wel duidelijk samengevat.

© Maitreya Instituut 2014. Alle rechten voorbehouden.

